

Guia d'aprenentatge
Treball Social Comunitari
(6 ECTS)

Any acadèmic 2017-2018

Semestre: 2n Curs: 2n

Grau en Treball Social

Mòdul B: El treball social: conceptes, mètodes, teories i aplicació

Matèria: Mètodes i tècniques de treball social

Professor: Sr. Jordi Enjuanes i Llop

1.- Presentació de l'assignatura

Les persones creixem i ens desenvolupem en un entorn social que interioritzem i que ens possibilita una vida plena. Però la realitat social esdevé cada cop més complexa, generant desigualtats, i pot requerir de la intervenció professional per a cobrir les necessitats de qui la integra. El Treball Social Comunitari (TSC) és una forma d'intervenció social pràctica que es nodreix d'unes bases teòriques i de coneixements sòlides i rigoroses.

L'assignatura permetrà conèixer el context en el qual es desenvolupa el TSC, ens apropiarem i reflexionarem sobre conceptes claus com ara "comunitat" i "xarxes socials" i analitzarem el procés metodològic que s'empra per al desenvolupament de la intervenció social comunitària. També ens referirem a accions professionals que tenen com a finalitat el canvi social i la transformació de l'entorn, i que es basen en la conscienciació, l'organització i la generació d'estructures socials, però que en qualsevol cas implica el treball conjunt amb les persones i col·lectius, esdevenint la comunitat la veritable protagonista del procés.

Els continguts donen continuïtat a aspectes que es van presentar en assignatures anteriors, com Fonaments del Treball Social i permet integrar la dimensió comunitària en la intervenció del Treball Social amb les dimensions individual, familiar i grupal. Tanmateix, l'assignatura es complementa amb l'assignatura de Pràcticum de segon curs.

2.- Competències a desenvolupar

- Conèixer els conceptes, mètodes i fonaments propis del TSC.
- Reflexionar al voltant de la construcció col·lectiva de la realitat social i conèixer la importància de la comunitat, les xarxes socials, els moviments socials, l'associacionisme i el voluntariat.
- Conèixer i emprar tècniques i eines adequades per treballar en i amb la comunitat.
- Conèixer diferents processos comunitaris impulsats des del TSC i reflexionar sobre els reptes, possibilitats, dificultats i limitacions.

3.- Continguts

1. Marc teòric i conceptual del Treball Social Comunitari (TSC)

- 1.1. Conceptualització del TSC dins el Treball Social
- 1.2. Les i els treballadors socials com agents de canvi social.

2. El TSC dins la societat globalitzada. Les veus de la comunitat.

- 2.1. El retorn a la comunitat, de la beneficència a la eficiència dels recursos.
 - El projecte comunitari des de l'Estat del Benestar
 - La comunitat selecta, el rol dels exclosos en una societat justa.
- 2.2. De l'acció comunitària a la comunitat.

3. Emmarcament del TSC

- 3.1. D'on ve i cap a on va el TSC.
- 3.2. El i la treballadora social com agents de canvi. El vestit de treball.
- 3.3. Reptes del TSC

4. Transformació social com a objectiu i com a camí.

- 4.1. Acció política com acció social.
 - Construcció de ciutadans.
 - Apoderament com a estratègia de canvi
 - Les urnes, però sobretot les assemblees.
 - Identitats social, identitats incloses.
- 4.2. El camí del canvi
 - Treball en xarxa
 - Diagnòstics comunitaris
 - Investigació com a part de l'acció.
- 4.3. Agents comunitaris.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- Tindrà coneixement dels diferents mètodes i tècniques d'intervenció social comunitària.
- Mostrarà capacitat d'anàlisi de les situacions socials des d'una perspectiva comunitària.
- Tindrà coneixements i destreses per a dissenyar intervencions comunitàries des de diferents enfocaments.
- Haurà adquirit habilitats relacionals i dialògiques.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats del professor:

- Realitzar exposicions teòrico-pràctiques amb suport audiovisual i exemples pràctics.
- Proposar i facilitar lectures dirigides a ampliar i/o complementar les exposicions i guiar la seva anàlisi crítica.
- Proposar exercicis individuals i grupals i orientar en la seva resolució.
- Dinamitzar l'espai presencial.
- Mantenir actualitzat el campus virtual i dinamitzar els fòrums.
- Acompanyar i orientar els i les estudiants en el seu aprenentatge.

5.2.- Activitats dels i de les estudiants:

- Realitzar les activitats individuals i grupals proposades.
- Participar en les activitats i debats a l'aula presencial i/o al campus virtual.
- Llegir la bibliografia facilitada i elaborar el coneixement que se'n deriva.
- Consolidar els coneixements bàsics amb les activitats proposades.

Treball a l'aula	60h	2,4 ECTS
Treball tutoritzat	45h	1,8 ECTS
Treball autònom	45h	1,8 ECTS

6.- Sistema d'avaluació

6.1.- Activitats o instruments d'avaluació

El procés d'avaluació tant per l'alumnat en modalitat presencial com en itinerari adaptat serà continuat i permetrà a l'estudiant comprovar l'adquisició de competències.

L'avaluació constarà de la realització de quatre activitats, totes de caràcter obligatori. La informació específica per a cadascuna de les activitats d'avaluació continuada es trobarà a la guia d'activitats d'avaluació de l'assignatura.

- Activitat 1. Lectura d'un article proposat a la bibliografia obligatòria, elaboració d'una recensió crítica, entorn la importància del TSC en la construcció ciutadana i de comunitat.

• **Data de lliurament: 27 de febrer de 2018**

- Activitat 2 Participació en el fòrum. Es proposaran tres temes al llarg del curs en els que els alumnes han de participar. Els alumnes, per tal de ser avaluats, han de participar en tots els fòrums amb dos participacions en cadascun d'ells.

- Dates dels fòrums:
 - Fòrum 1: de 13 de febrer a 8 de maig.
 - Fòrum 2: del 5 al 20 de març
 - Fòrum 3: del 3 al 24 d'abril

- Activitat 3. Treball grupal d'anàlisi d'una experiència comunitària real i exposició a classe del treball realitzat i les conclusions. Inici de l'activitat 5 de març.

- **A lliurar el dia 24 d'abril de 2018.**

- Activitat 4. *Assaig entorn al Treball Social Comunitari i el seu paper en la construcció de societat cohesionades.*

- **A lliurar el 8 de maig de 2018**

- Activitat 5. *Examen.* Activitat que es durà a terme en la data que s'estipuli via calendari acadèmic. Es dissenyarà tant per tal de poder avaluar tant la comprensió conceptual com global de l'assignatura.

6.2.- Criteris d'avaluació

Activitat	Ponderació
Activitat 1. Recensió i participació en el debat	15%
Activitat 2. Participació en fòrums	15%
Activitat 3. Treball grupal	20%
Activitat 4. Assaig individual	30%
Activitat 5. Examen	30%

7.- Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex

8.-Vies de comunicació amb el docent

L'estudiant podrà comunicar-se amb el professor a la classe, al campus virtual, mitjançant el correu electrònic i en tutories.

Correu electrònic: jenjuanes@peretarres.org

Horari d'atenció: dilluns d'11 a 13h, es demana confirmar per correu electrònic la cita prèvia i el lloc concret de la tutoria.

Twitter: @jordienjuanes

9.- Bibliografia i recursos

Bibliografia bàsica

Barbero, J.M. i Cortès, F. (2011). *Trabajo comunitario, organización y desarrollo social*. Madrid: Alianza Editorial.

Carbonero, M.A., Caro, F., Mestre, J. M., i Socias, C. (2012). Reconceptualizando los Servicios Sociales. Recuperar el Trabajo Social Comunitario como respuesta al nuevo contexto generado por la crisis. *DTS. Revista de Trabajo Social y Acción Social*, 51, 9-27. Recuperat el 10 de gener des de:
http://www.trabajosocialmalaga.org/archivos/revista_dts/51_1.pdf

Cortès, F. i Llobet, M. (2006). La acción comunitaria desde el trabajo social. En X. Úcar i A. Llena (coord.). *Miradas y diálogos en torno a la acción comunitaria*. Barcelona: Graó.

Hernández, J. (comp.) (2009). *Trabajo Social comunitario en la sociedad individualizada*. Valencia: Nau Llibres.

Lara, S. (2013). Gramàtiques de la Convivència. *Revista de Treball Social*, 198, 144-149. Recuperat el 10 de gener des de:
<http://www.tscat.cat/images/rtts/rtts198/Gramatiques%20de%20la%20Convivencia.pdf>

Lillo, N. i Roselló, E. (2004). *Manual para el trabajo social comunitario*. Madrid: Narcea.

Bibliografia complementària

Ander-Egg, E. (1987). *Técnicas de investigación social*. México: Humanitas.

Ander-Egg, E. (1990). *Repensando la Investigación-Acción-Participativa. Comentarios, críticas y sugerencias*. Vitoria-Gasteiz: Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco.

Cortès, F. (2003). Una aproximació als plans comunitaris: una manera d'organitzar la comunitat per promoure processos de desenvolupament local. *Revista de Treball Social*, 172, 6-40.

Fernández, T. i López, A. (2008). *Trabajo Social comunitario: afrontando juntos los desafíos del siglo XXI*. Madrid: Alianza Editorial.

Hardcastle, D., Powers, P. i Wenecour, S. (2004). *Community Practice: Theories and Skills for Social Workers*. New York: Oxford University Press.

López, I. (2007). *El enfoque de género en la intervención social*. Cruz Roja. Recuperat el 10 de gener de 2013 des de:
http://www.cruzroja.es/pls/portal30/docs/PAGE/2006_3_IS/BIBLIOTECA/MANUAL%20DE%20G%C9NERO223808.PDF

Malagón, J.L. i Sarasola, J.L. (2006). *Fundamentos del Trabajo Social Comunitario*. Sevilla: Aconcagua.

Marchioni, M. (1999). *Comunidad, participación y desarrollo. Teoría y metodología de la intervención comunitaria*. Madrid: Popular.

Martí, J., Pascual, J. i Rebollo, O. (coords.) (2004). *Participación y desarrollo comunitario en el medio urbano*. Madrid: Iepala.

Montagut, T (coord.) (2003). *Voluntariado: la lógica de la ciudadanía*. Barcelona: Ariel.

Munté, A. i Pulido, M.A. (2009) El Papel del trabajo social en el sueño de barrio, a *Revista de la Asociación de Sociología de la Educación (RASE)*, 2(3). 56-65.

Navarro, S. (2004). *Redes sociales y construcción comunitaria. Creando (con)textos para una acción ecológica*. Madrid: CCS.

Pastor, E. (2006). *Trabajo Social Comunitario*. Murcia: DM.

Raya, E. (coord.) (2011). *Herramientas para el diseño de proyectos sociales*. Logroño: Universidad de La Rioja.

Rubio, M.J. i Varas, J. (1997). *El análisis de la realidad en la intervención social*. Madrid: CCS.

Smale, G., Tuson, G., Cooper, M., Wardle, M. i Crosbie, D. (1988). *Community social work : a paradigm for change*. London: National Institute for Social Work.

Twelvetrees, A. (1988). *Treball de Comunitat*. Barcelona: Pòrtic.

VVAA (2004). *Revista de Servicios Sociales y Política Social*, 66 i 67. Monogràfic: Dimensión comunitaria en Trabajo Social.

VVAA (2010). *Revista de Servicios Sociales y Política Social*, 91. Monogràfic: Trabajo Social Comunitario.

ANNEX: QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació*
Conèixer els conceptes, mètodes i fonaments propis del TSC.	Professor Realitzar exposicions teòrico-pràctiques amb suport audiovisual i exemples pràctics. Proposar i facilitar lectures dirigides a ampliar i/o complementar les exposicions i guiar la seva anàlisi crítica. Proposar exercicis individuals i grupals i orientar en la seva resolució. Estudiants Realitzar les activitats individuals i grupals proposades. Participar en les activitats i debats a l'aula presencial i/o al campus virtual. Llegir la bibliografia facilitada i elaborar el coneixement que se'n deriva. Consolidar els coneixements bàsics amb les activitats proposades.	Tindrà coneixement dels diferents mètodes i tècniques d'intervenció social comunitària.	PAA1 - Lectura d'un dels articles proposats a la bibliografia obligatòria, elaboració d'una recensió crítica i participació als debats. PAA2 - Lectura d'un dels articles proposats a la bibliografia obligatòria, elaboració d'una recensió crítica i participació als debats. PAA3 - Treball Grupal d'anàlisi d'una experiència comunitària real i exposició a classe. PAA4 - Assaig Final.
Reflexionar al voltant de la construcció col·lectiva de la realitat social i conèixer la importància de la comunitat, les xarxes socials, els moviments socials, l'associacionisme i el voluntariat.	Professor Proposar exercicis individuals i grupals i orientar en la seva resolució. Dinamitzar l'espai presencial. Acompanyar i orientar els i les estudiants en el seu aprenentatge. Estudiants Participar en les activitats i debats a l'aula presencial i/o al campus virtual. Consolidar els coneixements bàsics amb les activitats proposades.	Mostrarà capacitat d'anàlisi de les situacions socials des d'una perspectiva comunitària.	PAA1 - Lectura d'un dels articles proposats a la bibliografia obligatòria, elaboració d'una recensió crítica i participació als debats. PAA3 - Treball Grupal d'anàlisi d'una experiència comunitària real i exposició a classe. PAA4 - Assaig Final.
Conèixer i emprar tècniques i eines adequades per treballar en i amb la comunitat.	Professor Realitzar exposicions teòrico-pràctiques amb suport audiovisual i exemples pràctics. Proposar i facilitar lectures dirigides a ampliar i/o complementar les exposicions i	Tindrà coneixements i destreses per a dissenyar intervencions comunitàries des de diferents enfocaments. Haurà adquirit habilitats relacionals i dialògiques.	PAA1 - Lectura d'un dels articles proposats a la bibliografia obligatòria, elaboració d'una recensió crítica i participació als debats. PAA2 - Lectura d'un dels articles proposats

	guiar la seva anàlisi crítica. Proposar exercicis individuals i grupals i orientar en la seva resolució. Dinamitzar l'espai presencial. Acompanyar i orientar els i les estudiants en el seu aprenentatge. Estudiants Realitzar les activitats individuals i grupals proposades. Participar en les activitats i debats a l'aula presencial i/o al campus virtual. Llegir la bibliografia facilitada i elaborar el coneixement que se'n deriva. Consolidar els coneixements bàsics amb les activitats proposades.		a la bibliografia obligatòria, elaboració d'una recensió crítica i participació als debats. PAA3 - Treball Grup al d'anàlisi d'una experiència comunitària real i exposició a classe.
Conèixer diferents processos comunitaris impulsats des del TSC i reflexionar sobre els reptes, possibilitats, dificultats i limitacions	Professor Dinamitzar l'espai presencial. Acompanyar i orientar els i les estudiants en el seu aprenentatge. Estudiants Consolidar els coneixements bàsics amb les activitats proposades.	Tindrà coneixement dels diferents mètodes i tècniques d'intervenció social comunitària. Mostrarà capacitat d'anàlisi de les situacions socials des d'una perspectiva comunitària. Tindrà coneixements i destreses per a dissenyar intervencions comunitàries des de diferents enfocaments. Haurà adquirit habilitats relacionals i dialògiques.	PAA1 - Lectura d'un dels articles proposats a la bibliografia obligatòria, elaboració d'una recensió crítica i participació als debats. PAA2 - Lectura d'un dels articles proposats a la bibliografia obligatòria, elaboració d'una recensió crítica i participació als debats. PAA3 - Treball Grup al d'anàlisi d'una experiència comunitària real i exposició a classe. PAA4 - Assaig Final.

* L'Activitat nº 5 és transversal i ens servirà per avaluar l'assoliment de totes les competències